

PRIJEDLOG
NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA
(2015. – 2020.)

Republika Hrvatska

Ministarstvo kulture

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Radna skupina za izradu Strategije

Sadržaj

- UVOD
1. ANALIZA STANJA
 2. SWOT ANALIZA
 3. VIZIJA NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA
 4. CILJEVI I MJERE
 5. USKLAĐENOST NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA S DRUGIM RELEVANTNIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA REPUBLIKE HRVATSKE
 6. INSTITUCIONALNI I FINANCIJSKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE
 7. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEGIJE 2015. – 2017.
- LITERATURA

DODATAK:

Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja

NAPOMENA:

U tekstu Prijedloga Nacionalne strategije poticanja čitanja pojmovi ČITALAČKI i ČITATELJSKI rabljeni su na sljedeći način:

ČITALAČKI podrazumijeva opći termin koji obuhvaća cijelu problematiku čitanja – čitalački materijal, čitalačka kultura, čitalačke prakse, čitalačka pismenost, čitalačke sposobnosti, čitalačka publika, čitalački programi.

ČITATELJSKI podrazumijeva ono što se odnosi najizravnije na pojedinog čitatelja i povezano je s njim – čitateljski angažman, čitateljske navike, čitateljski interesi, čitateljske grupe (klubovi), čitateljske kompetencije.

Izrazi koji u ovom tekstu imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se na muške i ženske osobe.

UVOD

Pad interesa za knjigu i čitanje, promijenjeni načini čitanja u digitalnom okruženju i nedostatna kompetencija pismenosti za život od svakog društva zahtijevaju da se sustavno i strateški bavi pitanjima kulture pismenosti. Budući da u Hrvatskoj do sada nije postojala strategija razvoja kulture čitanja i pismenosti, pokazalo se prijeko potrebnim izraditi strateški dokument koji će povezati i uskladiti djelovanje svih čimbenika u lancu od autora, preko knjige do čitatelja.

Inicijativa za osnivanje međusektorskog tijela za poticanje čitanja u Hrvatskoj pokrenuta je u listopadu 2013. godine, nakon konferencije „Poticanje čitanja: njemačka iskustva i hrvatske perspektive“, održane u Goethe-Institutu u Zagrebu. Prisutni stručnjaci raznih profila, koje povezuje problematika knjige i čitanja u Hrvatskoj, javno su se obratili Predsjedniku Republike Hrvatske, Vladi, Ministarstvu kulture i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta s prijedlogom za osnivanje međusektorskog tijela s ciljem izrade *Nacionalne strategije poticanja čitanja* i promicanja kulture čitanja među građanima svih dobi, to jest ujedinjavanja, koordiniranja, evaluacije i osiguranja kontinuiteta postojećih kvalitetnih projekata, poticanja istraživanja i međusobnog povezivanja znanstvenih istraživanja radi uspostave referentnih točaka u trajnom praćenju razvoja čitatelja i čitanja te trajne skrbi o kulturi čitanja koja zahtijeva kontinuirane analize stanja, promjene društvenog konteksta čitanja, koordinaciju i evaluaciju postojećih i razvoj novih projekata u navedenom području.

U veljači 2014. godine ministrica kulture RH Andrea Zlatar Violić imenovala je *Povjerenstvo za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja* sa zadatkom izrade Strategije (31 član Povjerenstva). Cilj je navedenog dokumenta stvoriti okvir za konkretno djelovanje na svim razinama, od nacionalne do lokalne i institucijske, kako bi se osigurali uvjeti za razvoj čitatelja od najranije dobi, osposobljavanje čitatelja za čitanje različitih tipova književnih i neknjiževnih tekstova u različitim formatima, osnaživanje kritičkog čitanja, a posebne mjere uključuju brigu za hrvatsku književnost i autore, za razvoj i primjenu mehanizama praćenja čitatelja/nečitatelja te za poduzimanje djelotvornih koraka za razvoj kulture čitanja u RH. Tijekom 2014. godine Povjerenstvo je radilo u šest skupina, sastavljenih prema sljedećim područjima: *Odgoj i obrazovanje – predškolska dob i čitanje, Odgoj i obrazovanje – škola i čitanje, Institucije (knjižnice i čitanje), Izdavači i čitatelji, Hrvatski autori i čitanje i E-knjiga*.

Koordinatorica Povjerenstva za izradu Nacionalne strategije poticanja čitanja Maja Zrnčić vodila je Povjerenstvo tijekom procesa rada na Strategiji, koji se odvijao u četiri zajednička sastanka svih uključenih i nizu konzultativnih sastanaka navedenih radnih skupina. Polazni

materijal za rad bili su prikupljeni podaci o programima poticanja čitanja u hrvatskim osnovnim i srednjim školama i knjižnicama, u čijem su prikupljanju sudjelovali Ministarstvo kulture (MK), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS) i Nacionalna i sveučilišna knjižnica (NSK). Strategija je izrađena tijekom triju radionica i brojnih konzultativnih sastanaka na kojima su članovi Povjerenstva kontekstualizirali svoja razmišljanja o čitanju i izradili SWOT analizu (uobičajena engleska kratica kojom se označava metoda samoevaluacije koja daje polazišta za strateško planiranje, a odnosi se na analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji), definirali viziju, strateške i specifične ciljeve te mjere za provedbu strategije.

VIZIJA

Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje.

IZJAVA O VIZIJI

Opres! Čitanje vam može promijeniti život.

Ova vizija ostvarit će se tijekom idućih pet godina provedbom aktivnosti i projekata koji doprinose ostvarenju triju ključnih strateških ciljeva, a to su:

- (1) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju**
- (2) razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje**
- (3) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.**

Teme, ciljevi i rezultati zajedničkih sastanaka članova Povjerenstva tijekom procesa izrade Strategije bili su višestruki: upoznavanje s metodologijom izrade Strategije uz njezino kontekstualiziranje u hrvatskoj problematici i potrebama, kreiranje odgovarajućih rješenja u vezi s poticanjem čitanja u Hrvatskoj (identifikacija problema po područjima uz identificiranje snaga, slabosti, prilika i prijetnji, određenje pojma čitanja, postavljanje strateških ciljeva i posebnih ciljeva uz prijedlog mjera, projekata i dionika) te upoznavanje s mogućim rješenjima u drugim zemljama koje imaju tradiciju poticanja čitanja na nacionalnoj razini. U svrhu upoznavanja njemačkih programa i projekata za poticanje čitanja, jednu od radionica, usmjerenu na strateške ciljeve, mjere, partnere i mogućnosti financiranja, vodila je Sabine Uehlein, direktorica za programe i projekte zaklade Stiftung Lesen, uključena u proces izrade Strategije u suradnji s Goethe-Institutom Zagreb. Na

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

posljednjoj, trećoj, strateškoj radionici pripremljena je podloga za operacionalizaciju strategije putem Akcijskog plana za razdoblje 2015. – 2017.

Nacionalna strategija poticanja čitanja doprinijet će razvoju kulture čitanja i omogućiti što većem broju pripadnika zajednice da čita sa zadovoljstvom i razumijevanjem.

1. ANALIZA STANJA

U literaturi i praksi postoji niz definicija čitanja koje ga određuju u odnosu na proces i svrhu, a njihovo temeljno polazište jest tumačenje čitanja kao spoznajno-doživljajnog procesa koji obuhvaća jezičnu, komunikacijsku i stvaralačku djelatnost. Stoga se čitateljske kompetencije, izražene putem čitalačke pismenosti, odnose na razumijevanje pisanih tekstova, njihovo korištenje i razmišljanje o njima radi postizanja osobnih ciljeva, stjecanja i razvijanja znanja i stavova te osposobljavanja za cjeloživotno učenje.

Novija istraživanja pokazala su da bolja čitalačka pismenost znači veću vjerojatnost za nastavak školovanja do 21. godine života, da je čitalačka pismenost pretkazivač profesionalne karijere¹ (bolji od školskih ocjena), da pozitivno utječe na odnos prema studiranju, da je povezana sa sklonošću cjeloživotnom učenju i sa sudjelovanjem u društvu i političkim djelovanjem, da je važna za pojedinca, ali i za gospodarski rast zemlje. Naime, stupanj pismenosti utječe na kvalitetu rada, mobilnost, zapošljavanje, kasnije usavršavanje i na širu participaciju u civilnom društvu.²

Rezultati PISA³ istraživanja pokazali su da su interesi i navike izraženi stavom i odnosom prema čitanju važniji od nekih drugih čimbenika koji su se tradicionalno smatrali ključnima, primjerice socioekonomskog statusa. Razvoj stavova, interesa i navika vezanih uz čitanje dugotrajan je i cjeloživotni proces koji ne ovisi samo o pojedincu, nego i o nizu okolinskih čimbenika koji utječu na čitalačku kulturu pojedinca i društva.

Prema podacima NSK-a, u posljednjih je 5 godina u Hrvatskoj objavljeno 35 656 naslova (samo 1. izdanja).

	SVA IZDANJA KNJIGA	IZDANJA KOJA NISU UDŽBENICI	KNJIŽEVNA DJELA (DOMAĆA I PRIJEVODI)
2009.	7742	5894	1995
2010.	6812	5612	1862
2011.	6864	5610	2046
2012.	6280	5164	1984
2013.	5550	4653	2043
2014. ⁴	2407	2112	940

Prema podacima International Publisher Associationa za 2013.,⁵ u Sloveniji je te godine objavljen 1831 novi naslov na milijun stanovnika, u Češkoj 1509, u Italiji 1002, u Mađarskoj 920, u Finskoj 793, a u Austriji 757. Hrvatska nije članica IPA-e pa za nju nema podataka u tom izvješću. No iz podataka NSK za 2013. godinu proizlazi da su u Hrvatskoj te godine

objavljena 1293 nova naslova na milijun stanovnika. Iz svih tih podataka dalo bi se zaključiti kako se u Hrvatskoj ne izdaje toliko malo naslova te da nedovoljna dostupnost knjige, koja se često navodi kao jedna od ključnih prepreka razvoju čitanja, nije toliko posljedica nedovoljnog broja naslova na tržištu, koliko razmjerno niske kupovne moći građana, kao i drugih čimbenika koji djeluju na dostupnost, primjerice nedovoljne opremljenosti knjižnica knjigama i relativne nedostupnosti knjižnica u nekim područjima RH.

Iz podataka NSK-a po godinama vidljiv je trend smanjenja broja naslova: u 2013. je u Hrvatskoj izdano gotovo 29 % naslova manje nego u 2009.

Istraživanja o čitateljskim navikama i interesima provedena tijekom proteklih dvaju desetljeća, premda nesustavna i malobrojna, pokazuju da se u Hrvatskoj nedovoljno čita, a posebno da se nedovoljno dobro čita. Nema cjelovitih nacionalnih istraživanja koja bi obuhvatila razne čimbenike koji utječu na kulturu pismenosti i čitanja te pokazala interese i navike ispitanika i djelovanje knjižnica i nakladnika u Hrvatskoj.

Istraživanje informacijskih potreba i čitateljskih interesa građana Hrvatske, koje je od 2009. do 2011. provedeno u okviru istoimenog znanstvenog projekta na Sveučilištu u Zadru, daje neke pokazatelje o čitanju i čitanosti na razini Hrvatske. Cilj toga istraživanja bio je prikupiti i analizirati pokazatelje o razvoju čitatelja – djece, mladih i odraslih – te istražiti utjecaj obiteljskog i obrazovnog konteksta, nakladništva, knjižničarstva i masovnih medija na recepciju knjige i drugih medija⁶. Rezultati, između ostaloga, pokazuju da 38 % učenika sedmih i osmih razreda čita samo kad mora i ono što mora te da građani svih dobi slabo prepoznaju knjižnice i knjižničare kao one koji im mogu pomoći u izboru materijala za čitanje. Češće se pri izboru materijala za čitanje i/ili učenje oslanjaju na informacije nestručnjaka nego na mišljenje ili savjete knjižničara. Tek svaki deseti roditelj ravna se mišljenjem knjižničara o tome što bi bilo dobro čitati djetetu mlađe dobi, a čak se 35 % roditelja uopće ili uglavnom ne slaže s tim da je najbolje pitati knjižničara za savjet što čitati djetetu. Dio istraživanja odnosio se na najuspješnije programe i/ili projekte (kako ih percipiraju knjižničari) koje je u posljednje dvije godine pojedina knjižnica provodila u tri područja: popularizacija čitanja, razvoj osnovne pismenosti i razvoj informacijske pismenosti. Analizom opisa najuspješnijih programa i projekata vezanih uz popularizaciju čitanja iz 59 narodnih knjižnica dobiveni su podaci o velikom broju takvih programa i projekata, koji se pretežno provode rijetko i povremeno, često su prigodni, periodični i jednokratni („po potrebi“). Uz to, čak 35 od 128 opisanih programa nije u izravnoj vezi s čitanjem, što upućuje na to da nije jasno što podrazumijeva rad na popularizaciji čitanja.

Prema podacima na stranicama NSK temeljenima na izvješćima županijskih matičnih službi narodnih knjižnica, pokrivenost mreže narodnih knjižnica osigurana je za 80 % stanovnika RH, dakle za 20 % stanovnika nije osigurana dostupnost knjižničnih usluga u mjestu stanovanja. Prema istim podacima, u 2013. je 15,8 % stanovnika RH bilo učlanjeno u neku narodnu knjižnicu, no taj se podatak odnosi samo na onih 80 % hrvatskih građana kojima su knjižnične usluge dostupne putem mreže narodnih knjižnica. Neznatan porast posudbe, izvan knjižnice i u njoj, u 2013. godini u odnosu na prethodnu (+0,6 %) treba

sagledavati sa stajališta podatka da u Hrvatskoj, od ukupnog broja stanovnika, samo jedna osmina koristi usluge narodnih knjižnica.

U organizaciji Zajednice nakladnika i knjižara i udruge Knjižni blok (uz financijsku potporu Ministarstva kulture i Hrvatske gospodarske komore), Agencija za istraživanje tržišta GFK Hrvatska provela je 2014. istraživanje čiji je cilj bila analiza čitateljskih navika hrvatskih građana na temelju podataka o kupovini knjiga. Istraživanje se nastavlja na niz GFK-ovih prethodnih istraživanja o korelaciji proizvodnje i prodaje knjiga te čitateljskih navika i kupovine knjiga.

Iz dobivenih je podataka vidljivo da 47 % hrvatskih građana starijih od 15 godina u posljednjih godinu dana nije pročitao ni jednu jedinu knjigu, a oni koji su čitali, pročitali su prosječno 10 knjiga godišnje. U dobi od 15. do 24. godine uopće ne čita njih 36 %, a u dobi starijoj od 65 godina 58 %.

Oni koji čitaju, do knjiga najčešće dolaze posudbom u knjižnici (55 %) ili posudbom od prijatelja/rođaka (45 %). Podaci ukazuju i na trend pada broja osoba koje kupuju knjige: prema ovom istraživanju tek 23 % građana u zadnja je tri mjeseca kupilo neku knjigu, dok je u 2011. to bilo 31 %. Jednako tako, s dobi raste i broj onih koji ne čitaju – u mladalačkoj dobi (15. – 24. godine) ne čita 36 %, dok u kasnijoj dobi (stariji od 65 godina) ne čita njih 58 %.

Kada je riječ o sadržajima u elektroničkim medijima, istraživanje je pokazalo da ispitanici najčešće čitaju dnevne novine (64 %), dok ih svega 12 % čita e-knjige, ali ih ne kupuju. Na komercijalnim platformama početkom 2014. godine bile su dostupne 1654 e-knjige. Objavilo ih je 55 nakladnika, najčešće korišteni format bio je EPUB (55%), a prosječna cijena e-knjige bila je 44,55 kn.

PISA istraživanje procjenjuje učenička postignuća petnaestogodišnjaka na području matematičke, prirodosnastvene i čitalačke pismenosti. Čitalačka je pismenost definirana kao „razumijevanje i korištenje pisanih tekstova, razmišljanje o njima i angažman prilikom čitanja radi postizanja osobnih ciljeva, razvoja vlastitog znanja i potencijala te aktivnog sudjelovanja u društvu“⁷. Hrvatska je sudjelovala u trima ciklusima: 2006., 2009. i 2012. U svim trima ciklusima postignuća hrvatskih učenika bila su statistički značajno ispod prosjeka. Kada je riječ o čitalačkoj pismenosti, osobito je zabrinjavajući podatak o postotku učenika čija su postignuća ispod razine 2, koja predstavlja osnovnu razinu kompetencija u čitalačkoj pismenosti. Postignuća ispod te razine 2006. je imalo 22 %, 2009. 22,5 %, a 2012. 18,6 % hrvatskih učenika. U isto vrijeme vrlo je malen broj učenika čija su postignuća na najvišim dvjema razinama, tek oko 4 %.

Podaci u okviru istraživanja PISA 2009. pokazali su da je, kada je riječ o čimbenicima vezanima uz karakteristike učenika, čimbenik koji ima najveću korelaciju s postignućima u čitalačkoj pismenosti – čitateljski angažman (čitalačke prakse i odnos prema čitanju). Ta je korelacija izraženija nego korelacija između čitalačke pismenosti i socioekonomskog statusa. Istraživanje je pokazalo da učenici s visokim čitateljskim angažmanom, a niskog

su socioekonomskog statusa, postižu osjetno bolje rezultate u čitalačkoj pismenosti (prosječno 540 bodova) od učenika visokog socioekonomskog statusa i niskog čitateljskog angažmana (prosječno 490 bodova).⁸

Najveći broj naših učenika koji su sudjelovali u istraživanju PISA 2009., njih 74,4 %, postigao je rezultate na razinama 2, 3 i 4. Čak 41 % učenika iz te skupine izjavilo je da čita samo ako mora, 54 % da čita samo da bi pronašli informacije koje su im potrebne, a 62 % da nikada ne čita iz zadovoljstva ili da u takvom čitanju provede manje od 30 minuta dnevno. Naposljetku, 19 % učenika iz te skupine izjavilo je da nikada ne čita prozu (roman, pripovijetku ...) iz zadovoljstva .

U PIRLS istraživanju koje procjenjuje čitateljske kompetencije desetogodišnjaka Hrvatska je sudjelovala 2011. godine. Čitalačka pismenost u tom je kontekstu definirana kao „sposobnost razumijevanja i upotrebe pisanih jezičnih oblika koje neko društvo zahtijeva ili kojeg pojedinci cijene“⁹. Rezultati hrvatskih učenika osjetno su bolji od rezultata postignutih u PISA istraživanju. No kada je riječ o odnosu prema čitanju, Hrvatska je na pretposljednem mjestu. U Hrvatskoj samo 17 % učenika jako voli čitati, 53 % to donekle voli, a 29 % čitanje uopće ne voli. Od 57 zemalja koje su sudjelovale u istraživanju, u Hrvatskoj je najveći postotak djece koja ne vole čitati.

Prema podacima o programima koje su tijekom 2014. godine prikupili Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Ministarstvo kulture i Nacionalna i sveučilišna knjižnica, u Hrvatskoj se provodi veći broj programa poticanja čitanja, ponajprije u školama i knjižnicama:

	broj ustanova	broj programa
osnovne škole	254	389
srednje škole	58	65
škole s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina	6	10
učenički domovi	5	14
narodne knjižnice	120	347
programi koje podupire Ministarstvo kulture		19
	443	844

2. SWOT analiza

Na temelju analize stanja i stručnih mišljenja članova radne skupine za izradu Strategije provedena je SWOT analiza čitanja u Hrvatskoj. Radom u skupinama i sintezom zaključaka radionice utvrđene su osnovne snage, slabosti, prilike i prijetnje trenutnog stanja s čitanjem u Republici Hrvatskoj, koje su polazište za daljnje planiranje.

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

SNAGE	SLABOSTI
predškolska dob - poznate su etape razvoja govora i jezika (u prve tri godine djetetova života), govorno-jezični poticaji (jezično okruženje), prirodna usmjerenost djeteta na slušanje glasova iz okoline (bez potrebe posebnih poticaja ili uputa) - roditelji/ skrbnici interakcijom sa svojim djetetom potiču razvoj slušanja i razumijevanje jezika te govornu produkciju - govorno-jezični razvoj djeteta prate roditelji/skrbnici, odgojitelji i pedijatri - sustav odgoja i obrazovanja (institucije ranog i predškolskog odgoja) pruža podršku u govorno-jezičnom razvoju djece - dostupnost liječnika pedijataru i drugih stručnjaka koji interveniraju kod znakova odstupanja od urednog razvoja djeteta predškolske dobi - postoje i poznate su znanstvene spoznaje (matičnih znanosti) i stručno iskustvo iz područja koje obuhvaća čitalačku pismenost	predškolska dob - nedovoljna osviještenost svih roditelja/skrbnika o važnosti i potrebi poticajnog govorno-čitačkog okruženja u ranoj dobi - izostanak pružanja odgovarajuće pravovremene podrške stručnjaka - nedovoljna dostupnost stručnjaka za rano prepoznavanje odstupanja u djetetovu razvoju, ranu prevenciju i intervenciju u vidu pojačane stimulacije razvoja govora - nepostojanje odgovarajućih slikovnica za dojenačku dob i djetetovu ranu dob – usklađenih s relevantnim znanstvenim spoznajama iz psiholingvistike i neuroznanosti, odnosno neurorazvoja - inicijalno obrazovanje odgojitelja i učitelja ne pruža dovoljno kompetencija potrebnih za primjenu znanstvenih spoznaja o važnosti čitanja za osobni i društveni razvoj
škola - u odgojno-obrazovnom procesu postoji značajan broj kreativnih pojedinaca (učitelji, nastavnici, stručni suradnici, knjižničari, roditelji/skrbnici) - postoje i razvijaju se umjetničko-edukacijski projekti - postoji učenički interes za istraživački, kritički i kreativni rad putem čitalačkih praksa - postoje časopisi za poticanje samostalnog čitanja djece ili čitanja djeci, čime se razvijaju čitanje, govorenje, pisanje, slušanje - objavljuju se dodatni materijali za čitanje (za učenike 1. – 4. razreda OŠ) - školske knjižnice i visokoobrazovani knjižničari predstavljaju potencijal za razvoj i provođenje aktivnosti vezanih uz poticanje	škola - neodgovarajući nastavni programi i popisi školske lektire koji ne pogoduju razvoju čitalačke pismenosti i sklonosti čitanju - nedovoljna zastupljenost nastavnih metoda usmjerenih na učenika kojima se potiče čitanje i sklonost čitanju - nedovoljna osviještenost učitelja i nastavnika o tome da čitanje nije samo predmet nastave hrvatskog jezika

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

čitanja - razvijena je svijest o potrebi nacionalne strategije za poticanje kvalitetnog čitanja	
institucije (knjižnice) - poticanje čitanja i čitatelja knjižničarima je osnovni posao - uredenost sustava knjižnica i razrađeni mehanizmi razmjene iskustava - kadrovska osposobljenost - brojnost i raznolikost programa poticanja i promicanja čitanja - rad sa svim dobnim skupinama - stvaranje digitalnih sadržaja - spoj tradicije i suvremenosti	institucije (knjižnice) - nedovoljna vidljivost struke (knjižničara i programa koje provode) - nepostojanje cjelovite analize čitanosti prema standardiziranim kriterijima
nakladnici - iskustvo u radu i potrebna ekspertiza - raznoliki nakladnički programi (dobna, tematska i žanrovska raznolikost)	nakladnici - nekoordinacija u sektoru - loše funkcioniranje distribucijske i knjižarske mreže - nedostatak kontinuiranih istraživanja čitanosti - ispodprosječan broj čitatelja - trend smanjivanja broja objavljenih naslova i naklada
autori i prevoditelji - brojne udruge autora - organizacija festivala	autori i prevoditelji - nedovoljna vidljivost autora (pisaca, prevoditelja i ilustratora) u javnosti
e-knjige - postojeće komercijalne platforme za prodaju e-knjiga te nekomercijalni repozitorij e-knjiga i drugih e-sadržaja - slobodan pristup sadržaju u javnoj domeni - efikasnije korištenje leksikografskih publikacija i referentne literature u odnosu na tiskane medije - dostupnost (nema vremenskih i prostornih ograničenja) - ekološka prihvatljivost	e-knjige - neiskorištenost knjižara i knjižnica za distribuciju i promociju e-knjiga - nevoljkost većine nakladnika u korištenju novih modela objavljivanja - neadekvatna osposobljenost zaposlenika u nakladničkim i knjižarskim tvrtkama - neprepoznatost e-knjige kao potencijalno različitog i jedinstvenog medija za distribuciju teksta - neprepoznavanje e-knjige kao održivog poslovnog modela

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

PRILIKE	PRIJETNJE
predškolska dob - suradnja s roditeljima/skrbnicima - timski rad odgojno-obrazovnih radnika - suradnja s udrugama i odgojno-obrazovnim institucijama - postojanje kampanje Čitaj mi! na nacionalnoj razini - povezivanje znanstvenih istraživanja i metodičkih dostignuća s praksom - implementacija znanstvenih i metodičkih dostignuća - mogućnost financiranja programa iz raznih izvora na svim razinama (lokalnoj i nacionalnoj)	predškolska dob - izostanak suradnje i razumijevanja relevantnih institucija (stručnih i institucija vlasti) - nedostatno financiranje projekata i aktivnosti usmjerenih na čitanje djece i čitalačku kulturu u obitelji
škola - nova Strategija odgoja i obrazovanja, znanosti i tehnologije koja uključuje kurikularnu reformu - mogućnost poticanja čitanja u svim predmetima, a ne samo unutar predmeta hrvatskoga jezika - mentoriranje nastavnika koje omogućuje transfer znanja i vještina potrebnih u poticanju čitanja - provođenje kampanje poticanja čitanja u kojoj sudjeluju poznate osobe - podrška Ministarstva kulture, umjetničke scene i nevladinih organizacija - spremnost medija da podrže aktivnosti poticanja čitanja - vrednovanje čitalačkih programa i, sukladno tomu, mogućnost napredovanja u struci	škola - nedovoljno iskorištene mogućnosti suradnje između institucija koje potiču kreativno, kritičko i kvalitetno čitanje i MZOS-a
institucije (knjižnice) - suradnja i partnerstvo s javnim i privatnim sektorom - uključivanje u međunarodne aktivnosti (projekte, sudjelovanje u izlaganjima i istraživanju)	institucije (knjižnice) - nedovoljna zainteresiranost medija za knjižnične programe - nerazvijena infrastruktura (ekonomska, legislativna, tehnička, kadrovska) za e-knjigu - nedostatak instrumentarija za istraživanja koji

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

- status knjižnice kao ustanove važne za razvoj društva	se temelje na jednoznačnim indikatorima - nedostatno financiranje programske djelatnosti
<u>nakladnici</u> - mogućnost privlačenja nove čitalačke publike - dobra mreža narodnih i školskih knjižnica - razvoj novih komunikacijskih kanala - međusektorska i međunarodna suradnja (sektor knjige s drugim kulturnim i ostalim sektorima) - novi program javne televizije - novi obrazovni programi u struci (nakladnici)	<u>nakladnici</u> - nepoticajna porezna politika - česte promjene zakonodavnog okvira - neprepoznatljivost sektora kao ekonomskog čimbenika - malo tržište
<u>svi autori i prevoditelji</u> - potpore privatnog sektora (tvrtke)	<u>svi autori i prevoditelji</u> - nedostatak potpore medija autorima u obliku književnih kritika i prikaza - nedostatne financijske potpore autorima - smanjenje fondova iz kojih se financira opskrbljivanje knjižnica knjigama
<u>e-knjige</u> - razvijena ideja izrade jedinstvenog portala za pristup knjižarama, platformama, repozitorijima i sl. s e-knjigama - voljnost MZOS-a za informatizaciju obrazovnog sustava - promocija i/ili diskontna prodaja e-knjiga tijekom postojećih knjiških manifestacija - mogućnost korištenja postojeće nakladničke, knjižarske i knjižnične infrastrukture za promociju e-knjiga i uređaja za njihovo čitanje - potpore Ministarstva kulture za objavljivanje e-knjiga	<u>e-knjige</u> - neprilagođenost legislative – zakoni i ostali propisi odražavaju stanje „kulture tiska“ - nedostatna vidljivost e-knjige na tržištu - nedostatna istraživanja čitateljskih navika vezanih uz e-knjigu - slaba zastupljenost uređaja (e-čitača i tableta) u populaciji - malo tržište

Kao što je iz tablice vidljivo, kao snage su procijenjeni dobra interakcija roditelja/skrbnika, odgojitelja i pedijataru kao polazište za rano usvajanje čitanja, stabilan sustav vrtića i škola koji može podržati poticanje čitanja, dostupnost pedijataru i drugih stručnjaka kad se pojave znakovi odstupanja od urednog dječjeg razvoja, postojanje znanstvenih spoznaja o čitalačkoj pismenosti i etapama razvoja govora i jezika u djece predškolske dobi, učenički interes za istraživački, kritički i kreativni rad putem čitalačkih praksa, zatim svijest o potrebi nacionalne strategije za poticanje kvalitetnog čitanja, raznovrsni postojeći programi za poticanje čitanja za sve dobne skupine te podrška Ministarstva kulture,

umjetničke scene, medija i brojnih nevladinih organizacija. U snage ulazi i uređen sustav knjižnica sa svojim razrađenim mehanizmima razmjene iskustava i kadrovskom osposobljenošću, raspoloživi knjižničari kao potencijal za provođenje aktivnosti vezanih uz poticanje čitanja, kao i kreativni pojedinci u odgojno-obrazovnom procesu, časopisi kojima se potiče samostalno čitanje djece, zatim raznoliki stručni nakladnički programi, umjetničko-edukacijski projekti, brojne udruge svih autora te organizacija književnih festivala, dostupnost repozitorija digitalnih knjiga, spremnost korisnika da se služe e-knjigom, slobodan pristup e-sadržajima u javnoj domeni, efikasno korištenje leksikografskih publikacija i referentne literature u e-izdanjima, dostupnost i ekološka prihvatljivost e-knjiga te mogućnosti korištenja komercijalne platforme za e-knjigu.

Slabostima smatramo nedostatak adekvatnih slikovnica za najmlađu dob usklađenih sa spoznajama psiholingvistike i neuroznanosti, nedostatnu osviještenost roditelja/skrbnika i odgojitelja o važnosti poticanja čitanja, nedovoljnu zastupljenost stručnjaka za rano prepoznavanje odstupanja u djetetovu razvoju, slabu umreženost i suradnju javnih i privatnih institucija koje provode programe vezane uz čitanje, neodgovarajuće nastavne programe i popise lektire koji ne pogoduju razvoju čitalačke pismenosti i ne razvijaju sklonost čitanju u obveznom obrazovanju, nedovoljno korištenje nastavnih metoda usmjerenih na poticanje čitanja te nedovoljnu osviještenost učenika i nastavnika o tome da čitanje nije samo predmet nastave hrvatskog jezika. Slabošću se može držati i smanjenje knjižničnih fondova, nedovoljna vidljivost knjižničarske struke, nepostojanje standardiziranih analiza čitanosti, ispodprosječan broj čitatelja te loša koordinacija u nakladničkom sektoru – loše funkcioniranje distribucijske i knjižarske mreže, premalo zaposlenih u nakladništvu, trend smanjivanja broja objavljenih naslova i naklada, nedovoljna vidljivost autora u javnosti, kao i nepovezanost raznih projekata vezanih uz e-knjigu, neiskorištenost knjižnica za njezinu promociju, uz nevoljkost i neosposobljenost većine nakladnika za korištenje novih modela objavljivanja.

Kao prilike navedeni su razni primjeri suradnje s roditeljima/skrbnicima u razvoju ranog čitanja, postojanje kampanje za poticanje čitanja na nacionalnoj razini, mogućnosti umrežavanja institucija i uključivanje novih, povezivanje znanstvenih istraživanja s praksom, mogućnosti financiranja programa iz raznih izvora, osobito uključivanje u međunarodne aktivnosti, mogućnost poticanja čitanja u svim školskim predmetima, a ne samo u hrvatskom jeziku, usavršavanje učitelja i nastavnika da bi stekli znanja i vještine potrebne za poticanje čitanja te revidiranje popisa lektire, s ciljem proširivanja čitalačke publike. Dodatnu priliku pruža nova Strategija odgoja i obrazovanja, znanosti i tehnologije koja uključuje kurikularnu reformu, a i podrška Ministarstva kulture, umjetničke scene, dobra suradnja knjižnica s udrugama i odgojno-obrazovnim institucijama, zatim dobra mreža narodnih i školskih knjižnica, razvoj novih tehnologija, novi program javne televizije, uključivanje u međunarodne aktivnosti, mogućnost privatnog sektora da podupre nakladništvo i programe poticanja čitanja, suradnja nakladnika s drugim kulturnim sektorima te mogućnost njihova usavršavanja. Tu su i uključenost tvrtki u

podupiranje autora, uključivanje privatnog i javnog sektora u digitalizaciju i promociju e-knjige, spremnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta da informatizira obrazovni sustav, potpora Ministarstva kulture objavljivanju e-knjiga, mogućnost korištenja postojeće nakladničke, knjižarske i knjižnične infrastrukture za promociju e-knjige i uređaja za njihovo čitanje, kao i početak rada na sustavu koji bi obuhvatio sve nacionalne projekte e-knjige.

Prijetnje razvoju čitanja u Hrvatskoj jesu nerazumijevanje i nedovoljna suradnja relevantnih institucija, osobito nedovoljno iskorištena suradnja između institucija koje potiču kreativno, kritičko i kvalitetno čitanje i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, zatim nedostatno financiranje projekata i programskih djelatnosti usmjerenih na poticanje čitanja i čitalačke kulture u obitelji te ograničena mogućnost utjecaja na realizaciju programa proizašlih iz ove Strategije zbog njezine ovisnosti o nizu vanjskih čimbenika. Prijetnje su i nedovoljna zainteresiranost medija za programe vezane uz čitanje na svim razinama, nepostojanje ili nedovoljna vidljivost književne kritike i književnih prikaza u medijskom i kulturnom prostoru, nedovoljna financijska potpora autorima, nerazvijena ekonomska, legislativna, tehnička i kadrovska infrastruktura i nedostatna podrška za e-knjigu, uz zabrinjavajuće smanjivanje razine opće pismenosti, smanjenje knjižničnih fondova, nedostatak instrumenata za istraživanja vezana uz čitanje ili e-knjigu temeljena na jednoznačnim indikatorima, slaba zastupljenost uređaja za e-čitanje, nepoticajna porezna politika za nakladnike, česte promjene zakonodavnog okvira, malo tržište te neprepoznatljivost nakladničkog sektora kao ekonomskog čimbenika.

3. VIZIJA NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA

Želja za čitanjem i sposobnost čitanja bitan su preduvjet cjelovitog osobnog razvoja. Osim toga, čitanje omogućuje znatno podizanje razine općeg i specifičnog obrazovanja te lakše stjecanje stručnih kompetencija. Budući da je čitanje jedan od preduvjeta sudjelovanja u kulturi, ono izravno i neizravno utječe na poboljšanje ukupne kvalitete života pojedinca i društva.

Pripovijedanje ili naracija jedna je od temeljnih dimenzija ljudskog postojanja. Razumjeti sebe i svijet oko sebe znači moći razumjeti priču, u najširem smislu razumjeti tekst. Za to je potrebno znati čitati i moći shvatiti pročitano. Osim razvoja osnovnih spoznajnih kompetencija, čitanje nam služi za izgradnju i shvaćanje vlastitih narativnih identiteta, ali i za izgradnju i shvaćanje društva kao vrlo složene mreže naracija. Budući da čitanje nužno ima barem dvije dimenzije – intelektualnu (spoznajnu) i emocionalnu (doživljajnu) – ono ne unapređuje samo razumijevanje i kritički pristup životu, pojedincu i zajednici već pridonosi i cjelovitom osobnom razvoju. Užitek u čitanju u tome ima neizostavnu ulogu.

Budući da se sklonost čitanju i predčitačke vještine razvijaju od najranije dobi, osobito je važno posebnu pažnju posvetiti čitanju djeci i dječjem čitanju, prije svega zato što čitanje pozitivno utječe i na njihov emocionalni razvoj i na njihove jezične i opće spoznajne sposobnosti – potiče pamćenje i maštu, poboljšava pažnju, produbljuje znanje, razvija moralnu osjetljivost, jača samopouzdanje, a jednako tako pomaže u stvaranju međugeneracijskih veza između djece i odraslih.

Jednako kao što čitanje doprinosi razvijanju društva, tako i društvo treba omogućiti usvajanje i razvijanje čitateljskih navika i posljedično oblikovanje kompetentnih čitatelja. U tom smislu Nacionalna strategija poticanja čitanja promiče čitanje kao osobitu društvenu vrijednost. Njezina je namjera osposobljavanje što je moguće većeg broja građana da s punim razumijevanjem čita tekstove različitih vrsta dostupne u različitim formatima objavljivanja. Strategija će afirmirati, omogućiti i proširiti kompetentno kritičko čitanje koje rezultira raspoznavanjem, usvajanjem i promišljanjem što je moguće većeg broja kodova i konvencija kojima su oblikovani različiti tipovi naracija, poput umjetničkog, znanstvenog, kulturnog, političkog, ekonomskog, religijskog, medijskog ili tehnološkog. Da bi se to postiglo, potrebno je osnažiti i ideju da svrha fikcije i naracije nije samo puka zabava ili odvratanje od stvarnosti, nego poprište na kojem se vježbaju modeli suočavanja sa stvarnim svjetonazorskim, moralnim, političkim, emocionalnim ili društvenim problemima i pitanjima. Zato je vrlo važno osnaživanje čitalačkih praksi koje se u tom suočavanju susreću s temeljnim društvenim vrijednostima poput demokracije, ravnopravnosti, inkluzivnosti, tolerancije, osobne slobode, solidarnosti, društvene pravednosti ili održivog razvoja.

VIZIJA

Hrvatsko društvo razumije ulogu čitanja u razvoju pojedinca i društva te specifičnosti čitanja u određenoj životnoj dobi, u skladu s tim konkretno djeluje i prihvaća odgovornost za poticanje čitanja i sâmo čitanje.

IZJAVA O VIZIJI

Oprez! Čitanje vam može promijeniti život.

4. CILJEVI I MJERE

Ostvarivanje vizije „Oprez! Čitanje vam može promijeniti život.“ postići će se provedbom ove Strategije u skladu s trima ključnim strateškim ciljevima: (1) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju, (2) razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje i (3) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala.

Kako bi se uspostavio učinkovit društveni okvir za podršku čitanju, u razdoblju predviđenom za provedbu Strategije potrebno je osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije te za evaluaciju njezinih učinaka. Isto tako, treba osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnim za poticanje čitanja, uspostaviti sustav distribucije informacija, poticati međusektorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih sudionika na području poticanja čitanja, kao i provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja.

Razvoj čitalačke pismenosti i osposobljavanje čitatelja za aktivno i kritičko čitanje ostvaruje se uz nekoliko prioriteta (specifičnih ciljeva) osmišljavanjem i provedbom programa poticanja čitanja djeci u ranoj i predškolskoj dobi, programa poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola), programa poticanja čitanja odraslih te poticanjem suradnje svih sudionika uključenih u programe poticanja čitanja.

Osiguravanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala strateški je cilj koji se ostvaruje sustavnim ulaganjem u pisce, ilustratore i prevoditelje te u njihovo djelovanje, potporom nakladničkoj i knjižarskoj djelatnosti, povećanjem produkcije i dostupnosti knjige putem narodnih knjižnica, povećanjem produkcije i dostupnosti čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način i ulaganjem u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga te besplatnih digitalnih sadržaja.

STRATEŠKI CILJEVI	SPECIFIČNI CILJEVI	MJERE
1. USPOSTAVITI UČINKOVIT DRUŠTVENI OKVIR ZA PODRŠKU ČITANJU	1.1. osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije i evaluaciju njezinih učinaka	1.1.1. osnovati radnu skupinu na razini MK-a i MZOS-a (Vlade) koja prati provedbu Strategije poticanja čitanja (koordinacija aktivnosti, praćenje provedbe i evaluacija učinaka) 1.1.2. osigurati proračunska sredstva za provođenje Strategije 1.1.3. osigurati podršku pojedincima, institucijama i organizacijama u prijavljivanju projekata za koje se traži financiranje iz EU fondova i drugih raspoloživih izvora
	1.2. osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnim za poticanje čitanja	1.2.1. potaknuti i podržati znanstvenu zajednicu u provođenju interdisciplinarnih istraživanja o čitanju 1.2.2. pomoći umrežavanju znanstvenika i institucija
	1.3. uspostaviti sustav distribucije informacija	1.3.1. postaviti internetski portal na kojem se objavljuju informacije o čitanju, različitim čitalačkim praksama, istraživanjima čitanja, primjerima dobre prakse i provedbi Strategije 1.3.2. osigurati sredstva za prostore na sajmovima i

		ostalim prigodama na kojima se predstavljaju programi poticanja čitanja i promovira čitanje 1.3.3. senzibilizirati medije za važnost čitanja i aktivnosti koje potiču čitanje 1.3.4. osigurati javni medijski prostor za književne prikaze, recenzije i kritike
	1.4. poticati međusektorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih sudionika na području poticanja čitanja	1.4.1. povezati Strategiju s drugim relevantnim lokalnim i nacionalnim strategijama 1.4.2. povezati aktivnosti Strategije s kompatibilnim aktivnostima u različitim sektorima na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i EU razini 1.4.3. staviti na raspolaganje neiskorištene općinske i gradske prostore programima koji potiču čitanje
	1.5. provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja	1.5.1. izraditi konceptualni i organizacijski okvir koji će povezati postojeće aktivnosti u jedinstvenu nacionalnu kampanju 1.5.2. osmisliti i organizirati <i>dane čitanja</i> 1.5.3. potaknuti i podržati inicijative institucija i organizacija (odgojno-obrazovne, kulturne, znanstvene i zdravstvene) te pojedinaca usmjerene na poticanje čitanja

2. RAZVIJATI ČITALAČKU PISMENOST I POTICATI ČITATELJA NA AKTIVNO I KRITIČKO ČITANJE	2.1. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja djeci rane i predškolske dobi	2.1.1. informirati i educirati roditelje/skrbnike o važnosti čitanja djeci i načinima razvoja predčitačkih vještina i razvoja interesa za čitanje 2.1.2. angažirati postojeću mrežu pedijatrijskih ordinacija za senzibiliziranje, informiranje i edukaciju roditelja/skrbnika 2.1.3. sustavno uvoditi u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja programe i aktivnosti koji pridonose razumijevanju sadržaja pročitaneog teksta, proširuju vokabular, razvijaju jezične kompetencije i potiču interes za čitanje 2.1.4. osmisliti i provesti edukaciju edukatora
	2.2. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola)	2.2.1. potaknuti učitelje i nastavnike da u svakodnevnom poučavanju koriste sadržaje i metode koje potiču kvalitetno čitanje i sklonost čitanju 2.2.2. promijeniti predmetne nastavne programe (hrvatskog jezika i svih ostalih predmeta gdje je to prikladno) tako da svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj

		potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka 2.2.3. sustavno opreмати školske knjižnice knjigama koje će učenici čitati iz užitka 2.2.4. osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u školskoj dobi
	2.3. osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja za odrasle	2.3.1. poticati međugeneracijske programe koji uključuju čitanje i pripovijedanje u obitelji i lokalnoj zajednici 2.3.2. osmisliti aktivnosti i programe poticanja čitanja u trećoj životnoj dobi 2.3.3. potaknuti narodne knjižnice na kreiranje tematski usmjerenih čitateljskih grupa/klubova za odrasle (studente, zaposlene, nezaposlene)
	2.4. poticati suradnju sudionika uključenih u čitalačke programe	2.4.1. inicirati i pokretati programe suradnje između kulturnih, znanstvenih i odgojno-obrazovnih institucija i organizacija

3. POVEĆATI DOSTUPNOST KNJIGA I DRUGIH ČITALAČKIH MATERIJALA	3.1. sustavno ulagati u pisce, ilustratore i prevoditelje i u njihovo djelovanje	3.1.1. podržati različite institucije da organiziraju redovite programe u kojima sudjeluju domaći autori 3.1.2. osmisliti i provoditi natječaje za mlade pisce/ilustratore/prevoditelje 3.1.3. ulagati u promociju pisaca/ilustratora/prevoditelja 3.1.4. promovirati autorsko pisanje kao društvenu vrijednost
	3.2. podržati nakladničku i knjižarsku djelatnost	3.2.1. poticati politiku poreznih olakšica medijima koji sustavno prate (informiraju), objavljuju i kritički vrednuju suvremenu književnu produkciju 3.2.2. potaknuti jedinice lokalne samouprave da osiguraju povlaštene najamnine za knjižare 3.2.3. poticati programe edukacije i osposobljavanja nakladnika i knjižara za učinkovitu komunikaciju s čitateljima
	3.3. osigurati veću dostupnost knjige kroz narodne knjižnice	3.3.1. osigurati alternativne načine dolaska do knjige za populaciju koja nije pokrivena knjižničnim uslugama u mjestu stanovanja 3.3.2. omogućiti djeci i mladima do 18 godina besplatno

		korištenje usluga narodnih knjižnica
	3.4. povećati objavljivanje i osigurati dostupnost čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način	3.4.1. poticati, podržati i promovirati produkciju koja podrazumijeva specifične potrebe čitatelja koji ne čitaju na uobičajen način (zvučna knjiga, građa lagana za čitanje, građa na brajici i sl.) 3.4.2. osigurati edukaciju nakladnika i knjižničara o kriterijima koje trebaju ispunjavati čitalački materijali za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način
	3.5. ulagati u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga i besplatnih digitalnih sadržaja	3.5.1. razvoj knjižnične infrastrukture za posudbu e-knjiga 3.5.2. razvoj digitalnih repozitorija s besplatnim sadržajima (knjige, časopisi, novine i drugo) 3.5.3. poticanje nakladnika na objavljivanje većeg broja e-knjiga 3.5.4. promocija i popularizacija e-čitanja i e-čitača, e-knjižara i e-knjižnica

5. USKLAĐENOST NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA S OSTALIM RELEVANTNIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA REPUBLIKE HRVATSKE

Izrada Nacionalne strategije poticanja čitanja dio je strategije Vladinih programa za razdoblje od 2015. do 2017., 6.4. Razvoj kulturnoga i umjetničkog stvaralaštva, gdje se navodi: „povećat će se interes za čitanje svih dobnih skupina, interesnih skupina, naročito djece i mladih kao posebno važne ciljne skupine, povećat će se potpora drugih ustanova programima čitanja što će rezultirati povećanjem broja čitateljskih klubova, učlanjenja u knjižnice i u konačnici kupnjom knjiga“.

Nužnost poticanja čitanja među građanima Republike Hrvatske svih generacija razvojni je izazov u okviru jednog od strateških ciljeva postavljenih u *Strategiji kulturnog razvitka* koja je 2001. godine izrađena u sklopu projekta *Hrvatska u 21. stoljeću*. Cilj postavljen ovom Strategijom jest „stvoriti bolje uvjete za izdavanje, distribuciju i plasman kvalitetnih domaćih i stranih književnih djela“, a neki od specifičnih zadataka kojima se taj cilj trebao ostvariti jesu unapređivanje nakladničke i prevodilačke djelatnosti, poticanje bavljenja knjigom, prilagođavanje zakonodavnog okvira omogućavanjem poticajnog okruženja u prilog knjizi i nakladništvu, poticanje alternativnog oblika ulaganja u nakladništvo, stručno odlučivanje svih zainteresiranih skupina o profesionalnim standardima i autorskim naknadama te jačanje distributivne mreže.

Aktivnosti za poticanje čitanja u budućnosti nalaze se kao specifični cilj (1.5.) Razvoj književno-nakladničke i knjižnične djelatnosti u *Strateškom planu Ministarstva kulture 2015. – 2017.* Mjere koje će za potrebe ostvarivanja ovog cilja provoditi Ministarstvo kulture usmjerene su na poticanje književnog stvaralaštva, potporu proizvodnji i distribuciji knjiga, časopisa i elektroničkih publikacija, potporu razvoju knjižničnih usluga i zadovoljavanju potreba korisnika te na povećanje participacije knjige u kulturnom životu.

Stoga su ciljevi predviđeni ovom Strategijom poticanja čitanja – (1.) uspostavljanje učinkovitog društvenog okvira za podršku čitanju te cilj (3.) povećanje dostupnosti knjiga i drugih čitalačkih materijala – usklađeni sa sektorskim razvojnim strategijama.

Za razliku od strateških dokumenata u području kulture, ni *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014.)*, a ni *Strateški plan Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta* ne spominju poticanje čitanja kao izravnu mjeru ostvarivanja razvoja u sektoru obrazovanja i znanosti. Ipak, u *Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije* moguće je implicitno tumačiti mjere poticanja e-učenja, planiranu reformu kurikuluma (cilj 1.) i osiguranje cjelovitog sustava podrške učenicima (cilj 5.) kao okvire kroz koje se mogu promatrati i aktivnosti poticanja čitanja, koji su dio ostvarivanja navedene Strategije. Također, naznake okvira za poticanje čitanja u Hrvatskoj možemo implicitno tumačiti i prema cilju 1. *Strateškog plana Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta 2015. – 2017.* Prema tom cilju mjere ovog Ministarstva doprinijet će „osiguranju i unapređenju kvalitete

i povećanju dostupnosti učinkovitosti i relevantnosti sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama“, što je teško ostvarivo ako građani ne čitaju. Prema specifičnom cilju 1.1. pripremit će se novi kurikulum koji bi trebao zadovoljavati potrebe za čitanjem.

Stoga je drugi cilj predviđen ovom Strategijom, razvoj čitalačke pismenosti i poticanje čitatelja na aktivno i kritičko čitanje, moguće povezati sa sektorskom razvojnom strategijom u području obrazovanja.

Provedbu mjera ove Strategije potrebno je planirati u koordinaciji s provedbom mjera *Strategije razvoja narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj* i *Strategijom razvoja elektroničkog nakladništva na razini malih tržišta*.

6. INSTITUCIONALNI I FINACIJSKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE

Provedba nekih od predviđenih mjera zahtijeva međuresorne radne skupine i suradnju niza dionika na stvaranju uvjeta za njihovo provođenje. Uz Ministarstvo kulture, u čijoj je nadležnosti provedba ovog dokumenta, nužna je kontinuirana suradnja s Ministarstvom znanosti, obrazovanja i sporta. Provedba određenih mjera, jednako tako, u velikoj mjeri ovisi o Ministarstvu financija, u čijoj je nadležnosti, ili primjerice Ministarstvu socijalne politike i mladih, Ministarstvu zdravlja i nizu državnih agencija i javnih institucija. Stoga je partnerstvo i suradnja u provedbi Nacionalne strategije poticanja čitanja ključno načelo za uspješnost ostvarivanja vizije i postavljenih strateških ciljeva u budućnosti.

Iako veći broj mjera uključuje aktivnosti koje se kontinuirano odvijaju u nadležnim tijelima i institucijama, provedba Strategije ipak zahtijeva i osiguranje dodatnih financijskih sredstava za poticanje čitanja u Hrvatskoj, što iziskuje prilagodbu i planiranje – kako proračuna tijela zaduženih za provedbu Strategije, tako i osiguravanje financijskih sredstava iz drugih domaćih i međunarodnih izvora (posebice sredstava EU fondova).

Projekti kroz koje će se provoditi Nacionalna strategije poticanja čitanja tijekom idućeg trogodišnjeg razdoblja (2015. – 2017.) prikazani su u okvirnom akcijskom planu u kojem su određeni nositelji aktivnosti, mogući izvori financiranja i indikatori za praćenje ostvarenja ciljeva. Na temelju okvirnog akcijskog plana za svaku godinu provođenja Strategije odredit će se detaljni godišnji akcijski planovi.

7. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEGIJE 2015. – 2017.

	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
1. CILJ	Uspostaviti učinkoviti društveni okvir za podršku čitanju					
1.1. Osigurati uvjete za provedbu i praćenje Strategije i evaluaciju njezinih učinaka	1.1.1. Osnovati radnu skupinu na razini MK-a i MZOS-a (Vlade) koja prati provedbu Strategije poticanja čitanja (koordinacija aktivnosti, praćenje provedbe i evaluacija učinaka)	MK, MZOS	MK, MZOS, vanjski suradnici	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Osnovana radna skupina, periodična izvješća o provedbi, podaci o promjeni trendova	Državni proračun
	1.1.2. Osigurati proračunska sredstva za provođenje strategije	Vlada Republike Hrvatske	MK, MZOS	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Osigurana proračunska sredstva u stavkama koje predviđaju takav način financiranja provedbe Strategije	Državni proračun
	1.1.3. Osigurati podršku pojedincima, institucijama i organizacijama u prijavljivanju projekata za koje se traži financiranje iz EU fondova i drugih raspoloživih izvora	MK, MZOS, jedinice lokalne samouprave	MK, MZOS, lokalna samouprava (županije, gradovi, općine)	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj prijavljenih i prihvaćenih projekata	Redovita djelatnost

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
1.2. Osigurati znanstvena istraživanja koja će rezultirati spoznajama važnima za poticanje čitanja	1.2.1. Potaknuti znanstvenu zajednicu na provođenje interdisciplinarnih istraživanja o čitanju i podržati je u takvim nastojanjima	MK, MZOS	Znanstvene ustanove i istraživačke organizacije, nezavisni istraživači	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Razvijena metodologija za usklađeno praćenje trendova čitanja, rezultati istraživanja u svim sektorima vezanima uz poticanje i promicanje čitanja, uspostavljene referentne točke za praćenje trendova	Proračunska sredstva, redovita djelatnost, projektno
	1.2.2. Pridonijeti umrežavanju znanstvenika i institucija	MK, MZOS, znanstvena zajednica	Znanstvena zajednica u području kulture, odgoja i obrazovanja, istraživačke organizacije, udruge	Dvije godine od početka provedbe Strategije	Učinkovito korištenje postojećih resursa, razvijanje aplikacija koje je moguće interdisciplinarno koristiti za istraživačke projekte, mrežna stranica za razmjenu i distribuciju rezultata	Redovita djelatnost, projektno

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
1.3. Uspostaviti sustav za distribuciju informacija	1.3.1. Postaviti internetski portal na kojem se objavljuju informacije o čitanju, različitim čitalačkim praksama, istraživanjima čitanja, primjerima dobre prakse i provedbi Strategije	MK	MK i sudionici u provedbi Strategije koji osiguravaju podatke i primjere prakse	6 mjeseci od formalnog prihvatanja Strategije (ili od početka provedbe Strategije)	Mrežna stranica s osiguranom administracijom, sadržaji na mrežnoj stranici	Državni proračun, projektno
	1.3.2. Osigurati sredstva za prostore na sajmovima i ostalim događanjima na kojima se predstavljaju programi poticanja čitanja i promiče čitanje	MK, MZOS	Organizatori sajmova i manifestacija u području predstavljanja knjižne produkcije	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj programa promidžbe čitanja na sajmovima i manifestacijama te broj sudionika	Sredstva organizatora

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	1.3.3. Senzibilizirati medije za važnost čitanja i aktivnosti koje potiču čitanje	MK, MZOS, organizatori događanja u području promicanja čitanja	Javni mediji, knjižnice, predškolske ustanove, škole, nakladnici, autori, nevladine udruge vezane uz knjigu, autore i čitanje	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja priloga o čitanju i važnosti čitanja u javnim medijima	Redovita djelatnost
	1.3.4. Osigurati javni medijski prostor za književne prikaze, recenzije i kritike	MK, MZOS, mediji	Znanstvena zajednica u području književne kritike, autori, mediji, udruge s aktivnostima u području čitanja	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja književnih kritika i prikaza u medijima	Redovita djelatnost
1.4. Poticati međusektorsko povezivanje i suradnju svih institucionalnih i izvaninstitucionalnih aktera na području poticanja čitanja	1.4.1. Povezati Strategiju s drugim relevantnim lokalnim i nacionalnim strategijama	MK, MZOS, jedinice lokalne samouprave	MK, MZOS, lokalna samouprava (županije, gradovi, općine)	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Ostvarena suradnja putem zajedničkih projekata s lokalnim i nacionalnim strategijama	Redovita djelatnost, projektno

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	1.4.2. Povezati aktivnosti Strategije s kompatibilnim aktivnostima u različitim sektorima na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i EU razini	MK, MZOS, jedinice lokalne samouprave	MK, MZOS, lokalna samouprava (županije, gradovi, općine), znanstvena zajednica, autori, mediji, udruge s aktivnostima u području čitanja	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja programa i manifestacija koje potiču čitanje te porast zainteresiranih sudionika	Proračunska sredstva, redovita djelatnost, projektno
	1.4.3. Staviti na raspolaganje neiskorištene općinske i gradske prostore programima koji potiču čitanje	Jedinice lokalne samouprave	Lokalna samouprava, županije, gradovi, općine	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja programa i manifestacija kojima se potiče čitanje i porast broja čitateljskih klubova za sve dobne skupine	Redovita djelatnost

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
1.5. Provesti nacionalnu kampanju poticanja čitanja	1.5.1. Izraditi konceptualni i organizacijski okvir koji će povezati postojeće aktivnosti u jedinstvenu nacionalnu kampanju	MK, MZOS	MK, MZOS, vanjski stručnjaci	2015., 2016.	Provedena kampanja, snimljen spot, izrađeni plakati s poznatim osobama koje promiču čitanje, organizirana javna čitanja, građani upoznati s kampanjom i u njoj sudjeluju	Proračun i ostali domaći i međunarodni izvori
	1.5.2. Osmisliti i organizirati dane čitanja	MK, MZOS	MK, MZOS lokalna samouprava (županije, gradovi, općine), Hrvatsko čitateljsko društvo	Jedanput godišnje	Broj prijavljenih programa i broj sudionika u obilježavanju Dana čitanja	Državni proračun i lokalna samouprava te drugi domaći izvori
	1.5.3. Potaknuti i podržati inicijative institucija i organizacija (odgojno-obrazovne, kulturne, znanstvene i zdravstvene), organizacija civilnog društva (udruge, zaklade) te pojedinaca usmjerenih na poticanje čitanja	MK, MZOS,	MK, MZOS, AZOO, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Hrvatsko čitateljsko društvo	2015., 2016.	Broj organiziranih javnih čitanja, održana međunarodna konferencija o poticanju čitanja, broj programa u odgojno-obrazovnim i zdravstvenim institucijama i broj sudionika	Proračun i ostali domaći i međunarodni izvori

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
2. CILJ	Razvijati čitalačku pismenost i poticati čitatelja na aktivno i kritičko čitanje					
2.1. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja djeci rane i predškolske dobi	2.1.1. Informirati i educirati roditelje o važnosti čitanja djeci i načinima razvoja predčitačkih vještina i dispozicija (jezično-govorne vještine, vještine dekodiranja i razvoj interesa za čitanje)	MZOS	MZOS, Ministarstvo zdravlja (stručne službe u vrtićima), udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj roditelja/skrbnika uključenih u programe	Državni proračun, MZOS, Ministarstvo zdravlja, lokalna samouprava
	2.1.2. Angažirati postojeću mrežu pedijatrijskih ordinacija za senzibiliziranje, informiranje i edukaciju roditelja	MZOS, Ministarstvo zdravlja	MZOS, Ministarstvo zdravlja, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj pedijatara, roditelja/skrbnika i djece uključene u program	Državni proračun, MZOS, Ministarstvo zdravlja, lokalna samouprava

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	2.1.3. Programe i aktivnosti koji pridonose razumijevanju sadržaja pročitaneog teksta, proširuju vokabular, razvijaju jezične kompetencije i potiču interes za čitanje sustavno uvoditi u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	MK, MZOS	MK, MZOS, AZOO, vanjski stručnjaci, HGK, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u dječjim vrtićima	Državni proračun, MK, MZOS, lokalna samouprava, EU fondovi
	2.1.4. Osmisliti i provesti edukaciju edukatora	MZOS, AZOO	AZOO, vanjski suradnici, HGK	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih edukacija i broj sudionika	Državni proračun, AZOO

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
2.2. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja u školskoj dobi (osnovna i srednja škola)	2.2.1. Potaknuti učitelje i nastavnike da u svakodnevnom poučavanju koriste sadržaje i metode koje potiču kvalitetno čitanje i sklonost čitanju	MZOS, AZOO	MZOS, AZOO, vanjski stručnjaci	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih edukacija, broj učitelja i nastavnika koji su prošli edukaciju	Državni proračun, MZOS, AZOO
	2.2.2. Promijeniti predmetne nastavne programe (hrvatskog jezika i svih ostalih predmeta gdje je to prikladno) tako da svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka	MZOS, AZOO	MZOS, AZOO, vanjski stručnjaci	2015., 2016.	Novi predmetni kurikulumi koji svojim ciljevima, ishodima i sadržajima izravno promiču i osnažuju razvoj potrebe za čitanjem, kritičkog čitanja i čitanja iz užitka	Državni proračun, MZOS

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	2.2.3. Sustavno opremiti školske knjižnice knjigama koje će učenici čitati iz užitka	MZOS	MZOS	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Povećanje knjižnog fonda (ne samo lektirnih naslova)	Državni proračun, MZOS, lokalna samouprava
	2.2.4. Osmisliti i raspisati natječaje za programe koji potiču čitanje u školskoj dobi	MZOS, MK	MZOS, MK, AZOO, vanjski stručnjaci	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj prijavljenih projekata i školskih učeničkih projekata poticanja čitanja	Državni proračun, MZOS, MK, lokalna samouprava
	2.2.5. Poticati organiziranje razrednih knjižnica za razmjenu pročitanih knjiga u razredu	MZOS, AZOO	MZOS	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj osnovanih razrednih knjižnica, knjižni fond razredne knjižnice, broj pročitanih knjiga	Domaći izvori
2.3. Osmisliti i provoditi programe poticanja čitanja za odrasle	2.3.1. Poticati međugeneracijske programe koji uključuju čitanje i pričanje u obitelji i lokalnoj zajednici	MZOS, MK, NSK	Narodne knjižnice, školske knjižnice, NSK, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim i školskim knjižnicama	Državni proračun, MZOS, MK, lokalna samouprava

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
	2.3.2. Osmisliti aktivnosti i programe poticanja čitanja u trećoj životnoj dobi	MK, NSK, Ministarstvo zdravlja	Narodne knjižnice, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim knjižnicama	Državni proračun, lokalna samouprava
	2.3.3. Potaknuti narodne knjižnice na kreiranje tematski usmjerenih čitateljskih grupa/klubova za odrasle (studente, zaposlene, nezaposlene)	MK, Ministarstvo socijalne politike i mladih	Narodne knjižnice, NSK, udruge	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih programa u narodnim knjižnicama, broj osnovanih čitateljskih klubova	Državni proračun, lokalna samouprava
2.4. Poticati suradnju sudionika uključenih u čitalačke programe	2.4.1. Inicirati i pokretati programe suradnje između kulturnih, znanstvenih i odgojno-obrazovnih institucija i organizacija te organizacija civilnog društva (udruga, zaklada)	MK, MZOS, HAZU, Matica hrvatska	MK, MZOS, AZOO, Matica hrvatska, nakladnici, udruge i društva pisaca/književnika, Hrvatsko čitateljsko društvo	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Povećan broj dionika provedbe programa	Državni proračun, EU fondovi

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
3. CILJ	Povećati dostupnost knjiga i drugih čitalačkih materijala					
3.1. Sustavno ulagati u autore i pisanje	3.1.1. Podržati različite institucije da organiziraju redovite programe u kojima sudjeluju domaći autori	MK	Udruge i društva pisaca/književnika, MK, Matica hrvatska i vanjski suradnici, AZOO, televizijske kuće, mediji, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj organiziranih i provedenih programa	Državni proračun, MK
	3.1.2. Osmisliti i provoditi natječaje za mlade autore	MK, Udruge i društva pisaca/književnika, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Udruge i društva pisaca/književnika, MK, Matica hrvatska i vanjski suradnici, mediji, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj provedenih natječaja	Domaći i međunarodni izvori
	3.1.3. Ulagati u promidžbu autora	MK, Udruge i društva pisaca/književnika, DHKP, ULUPUH	Udruge i društva pisaca/književnika, MK i vanjski suradnici, televizijske kuće, mediji, nakladnici, DHKP, ULUPUH	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj održanih promocija pisaca, ilustratora i prevoditelja, učestalost njihova pojavljivanja u medijima	Domaći i međunarodni izvori
	3.1.4. Promicati autorsko pisanje kao društvenu vrijednost	MK, Udruge i društva pisaca/književnika	Udruge i društva pisaca/književnika, MK, mediji	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja potpora autorskom pisanju i prisutnosti pisaca,	Domaći i međunarodni izvori

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

		a			ilustratora i prevoditelja	
Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
3.2. Podržati nakladničku i knjižarsku djelatnost	3.2.1. Poticati politiku poreznih olakšica medijima koji sustavno prate (informiraju), objavljuju i kritički vrednuju suvremenu književnu produkciju	Zajednica nakladnika i knjižara, Ministarstvo poduzetništva, HGK	Zajednica nakladnika i knjižara, Ministarstvo poduzetništva, HGK	2015., 2016.	Uvođenje poreznih olakšica	Državni proračun
	3.2.2. Potaknuti jedinice lokalne samouprave da osiguraju povlaštene najamnine za knjižare	Jedinice lokalne samouprave	Jedinice lokalne samouprave	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Povećan broj povlaštenih najamnina i novih knjižara	Domaći izvori
	3.2.3. Poticati programe edukacije i treninga nakladnika i knjižara za učinkovitu komunikaciju s čitateljima	Zajednica nakladnika i knjižara	Zajednica nakladnika i knjižara	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Provedeni programi edukacije i broj sudionika u programima	Domaći izvori

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Specifični cilj	Mjera	Nadležnost	Provedba/nositelj	Vremenska dinamika/rok	Pokazatelji rezultata	Izvori financiranja
3.3. Osigurati veću dostupnost knjige putem narodnih knjižnica	3.3.1. Osigurati alternativne načine dolaska do knjige za populaciju kojoj nisu na raspolaganju knjižnične usluge u mjestu stanovanja	MK, NSK	Narodne knjižnice	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj realiziranih akcija dostave knjiga za populaciju kojoj nisu na raspolaganju knjižnične usluge u mjestu stanovanja	Državni proračun, lokalna samouprava
	3.3.2. Omogućiti djeci i mladima do 18 godina besplatno korištenje usluga narodnih knjižnica	MK, NSK	Narodne knjižnice	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Porast broja novih članova (djece i mladih do 18 godina) u narodnim knjižnicama	Državni proračun
3.4. Povećati produkciju i osigurati dostupnost čitalačkih materijala za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način	3.4.1. Poticati, podržati i promicati produkciju koja podrazumijeva specifične potrebe čitatelja koji ne čitaju na uobičajen način (zvučna knjiga, građa lagana za čitanje, građa na brajici i sl.)	MK, NSK	MK, NSK, nakladnici, udruge i vanjski stručnjaci	Kontinuirano tijekom provedbe Strategije	Broj objavljenih materijala prilagođenih osobama s poteškoćama	Državni proračun, EU fondovi
	3.4.2. Osigurati za nakladnike i knjižničare edukaciju o kriterijima koje trebaju zadovoljavati čitalački materijali za osobe s poteškoćama u čitanju na uobičajen način	MK, NSK	Vanjski stručni suradnici, nakladnici, knjižničari	2015./2016.	Provedeni programi edukacije nakladnika i knjižničara	Državni proračun, EU fondovi

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

3.5. Ulagati u nove naslove, dostupnost i vidljivost e-knjiga te besplatnih digitalnih sadržaja	3.5.1. Razvoj knjižnične infrastrukture za posudbu e-knjiga	MK, NSK	MK, NSK	2016./2017.	Stvorena infrastruktura za posudbu e-knjiga	Državni proračun, EU fondovi
	3.5.2. Razvoj digitalnih repozitorija s besplatnim sadržajima (knjige, časopisi, novine i drugo)	MK, MZOS, NSK, Carnet	MK, MZOS, NSK, Carnet	2016./2017.	Unaprijeđena i povećana vidljivost i korištenje postojećih te uspostavljanje novih repozitorija s besplatnim e-sadržajima	MK, MZOS, Carnet, EU fondovi
	3.5.3. Poticanje nakladnika na objavljivanje većeg broja e-knjiga	MK, Zajednica nakladnika i knjižara	MK, nakladnici	2016./2017.	Porast broja objavljenih e-knjiga	MK, EU fondovi
	3.5.4. Promocija i popularizacija: e-čitanja i e-čitača, e-knjižara i e-knjižnica	MK, MZOS, Carnet, Zajednica nakladnika i knjižara	MK, MZOS, Carnet, nakladnici	2016./2017.	Porast broja korisnika usluga e-knjižnica, e-knjižara	MK, MZOS, Carnet, EU fondovi

DODATAK:

POVJERENSTVO ZA IZRADU NACIONALNE STRATEGIJE POTICANJA ČITANJA U 2014. GODINI:

Područje odgoja i obrazovanja (Predškolska dob i čitanje)

1. Vesna Budinski, Učiteljski fakultet u Zagrebu
2. Vlasta Erdeljac, Filozofski fakultet, Zagreb
3. Marija Ott Franolić, Udruga Blaberon, Zagreb
4. Tamara Jurkić Sviben, Učiteljski fakultet u Zagrebu
5. Marija Radonić, voditeljica Pedijatrijskog odjela Opće bolnice Dubrovnik

Područje odgoja i obrazovanja (Škola i čitanje – razredna nastava, predmetna, srednja škola)

6. Mirela Barbaroša-Šikić, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb
7. Zlatka Grahovec, Gimnazija Josipa Slavenskog Čakovec, Čakovec
8. Ivana Perica, Zagreb
9. Zoran Ferić, 18. gimnazija, Zagreb
10. Tomislav Reškovac, Privatna klasična gimnazija, Zagreb
11. Nataša Govedić, Akademija dramske umjetnosti, Zagreb
12. Anita Peti-Stantić, Filozofski fakultet, Zagreb
13. Dubravka Zima, Hrvatski studiji, Zagreb
14. Snježana Gernhardt, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, Zagreb
15. Ivana Kalogjera, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, Zagreb

Institucije (knjižnice i čitanje)

16. Dunja Seiter-Šverko, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb
17. Ivanka Stričević, Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, Zadar
18. Deana Kovačec, Hrvatski državni arhiv, Zagreb
19. Drahomira Gavranović, Hrvatsko čitateljsko društvo

Nakladnici i čitanje

20. Nenad Bartolčić, Knjižni blok, Zagreb
21. Seid Serdarević, Fraktura, Zagreb
22. Saša Krnic, Zajednica nakladnika, Zagreb
23. Emica Calogjera Rogić, Školska knjiga, Zagreb

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJA POTICANJA ČITANJA

Hrvatski autori i čitanje

24. Miroslav Mićanović, Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb
25. Roman Simić-Bodrožić, Fraktura, Zagreb
26. Tvrtko Vuković, Filozofski fakultet, Zagreb
27. Zoran Pongrašić, Hrvatsko društvo književnika za djecu, Zagreb
28. Lara Hölbling Matković, Društvo hrvatskih književnih prevoditelja, Zagreb

E-knjiga

29. Zoran Velagić, Filozofski fakultet, Osijek
30. Zvonimir Bulaja, Naklada Bulaja, Zagreb
31. Krešimir Pintarić, Društvo za promicanje književnosti na novim medijima, Zagreb

Koordinatorica Nacionalne strategije poticanja čitanja: Maja Zrnčić, Ministarstvo kulture, Zagreb

Voditeljice radionica za izradu Strategije:

Sanja Tišma, ravnateljica Instituta za razvoj i međunarodne odnose

Karolina Horvatinčić, voditeljica EU projekata u Institutu za razvoj i međunarodne odnose

¹ Istraživanje provedeno na Odsjeku za sociologiju Sveučilišta Oxford u Velikoj Britaniji, predstavljeno na godišnjoj konferenciji Britanskog sociološkog društva u travnju 2011. godine, pokazalo je da je čitanje knjiga (čitanje iz užitka) jedina izvanškolska aktivnost šesnaestogodišnjaka koja pozitivno utječe na kasniji posao i karijeru. Na uzorku od 17.200 ispitanika starih 33 godine autor M. Taylor istražio je njihove različite izvanškolske aktivnosti kad su bili u dobi od 16 godina i vrstu posla koju obavljaju u kasnijoj dobi. Pokazalo se da oni koji su u mladalačkoj dobi čitali češće dobivaju upravljačke i stručne poslove od onih koji su se bavili bilo kojom drugom izvanškolskom aktivnošću.

Više o rezultatima istraživanja i izlaganju na Konferenciji:

University of Oxford. Reading at 16 linked to better job prospects. // ScienceDaily. ScienceDaily, 9 May 2011. At, www.sciencedaily.com/releases/2011/05/110504150539.htm

Press release from the British Sociological Association Annual Conference: Reading is the only out-of-school activity linked to a better career, study finds. At, http://www.britsoc.co.uk/media/26761/Reading_is_the_only_outofschool_activity_linked_to_a_better_career_study_finds_PR4080411.doc?1415203200024

² OECD: Skills lag for many adults in rich nations. // Reading Today 18, 1(2000), str. 1 i 7

³ PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science. Vol 1, OECD: 2010

⁴ Podaci se odnose na broj izdanja koje je NSK primio do studenog 2014. Procjenjuje se da će ukupni broj izdanja do kraja 2014. biti oko 5400.

⁵ <http://www.internationalpublishers.org/images/stories/news/AnnualReport.pdf>, pristupljeno 15. studenog 2014.

⁶ Međunarodni interdisciplinarni stručni skup Knjiga i slobodno vrijeme: Zbornik radova / uredništvo Elli Pecotić... et.al. Split: Gradska knjižnica Marka Marulića, 2011. 16-31.

⁷ PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science. Vol 1, OECD: 2010

⁸ Reading for Change: Performance and Engagement across Countries. Results from PISA 2000, OECD: 2000

⁹ PIRLSS 2011. Izvješće o postignutim rezultatima iz čitanja, NCVVO: 2012.